

ДЕРЖАВНІ ЗАКУПІВЛІ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ДОСТУП ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ»

Сошников Антон Олександрович

член Координаційної ради молодих

юристів України при Міністерстві юстиції

України, аспірант ІЕПД НАН України

У травні 2011 року в Україні відбулась не пересічна подія, набув чинності Закон України «Про доступ до публічної інформації» [1].

Відповідно до частини 1 статті Закон України «Про доступ до публічної інформації» метою цього закону є забезпечення прозорості та відкритості суб'єктів владних повноважень і створення механізмів реалізації права кожного на доступ до публічної інформації. Більшість вітчизняних та закордонних представників експертного середовища дуже схвально оцінили прийняття зазначеного законодавчого акту.

Даний закон повинен посилити, а у деяких аспектах відновити можливість громадян отримати інформацію, в тому числі про використання бюджетних (публічних) коштів. В цьому контексті необхідно звернути увагу на використання громадянами додаткового способу контролю за державними закупівлями.

Хоча стаття 9 Закону України «Про здійснення державних закупівель» передбачає громадський контроль у сфері державних закупівель, який забезпечується через вільний доступ до всієї інформації щодо державних закупівель, яка підлягає оприлюдненню відповідно до цього закону. Замовники і учасники процедур закупівель та Уповноважений орган повинні сприяти залученню громадськості до здійснення контролю у сфері закупівель відповідно до Законів України «Про об'єднання громадян», «Про звернення громадян» і «Про інформацію». Громадяни і громадські організації та їх спілки не мають права втручатися у діяльність Уповноваженого органу та процедуру визначення замовником переможця торгів[2]. Але все ж таки можна стверджувати, що законодавець не забезпечив всебічного громадського контролю. На різних етапах розвитку державних закупівель громадський контроль набував тих чи інших форм, як наприклад, діяльність Тендерної

палати України, яка з юридичною сторони була, саме громадським утворенням; але фактично впроваджувала політику окремих осіб, чим себе і дискредитувала.

На практиці вільний доступ до всієї інформації щодо державних закупівель, яка підлягає оприлюдненню носить обмежений характер: по-перше, необхідно брати до уваги, що більшість населення не мають постійного вільного доступу до мережі Інтернет; по-друге, складність в користуванні веб-порталом з питань державних закупівель (tender.me.gov.ua), недосвідчені користувачі обмеженні у повноцінному доступі щодо пошуку відповідної інформації; по-третє, обмеженість оприлюдненої інформації на веб-порталі з питань державних закупівель; по-четверте, не можливо проаналізувати конкретну закупівлю в динаміці, від прийняття рішення про необхідність проведення процедури закупівлі до повного/часткового виконання договірних зобов'язань учасником. Подолання зазначених несприятливих факторів буде досить тривале у часі, а також призведе до збільшення видатків, у зв'язку з технологічною зміною змістовності веб-порталу з питань державних закупівель.

На сьогодні, питання вільного доступу громадян та громадського контролю за процедурами державних закупівель можна розглядати паралельно в межах чинного правового поля щодо доступу до публічної інформації. Відповідно до частині 1 статті 1 Закону України «Про доступ до публічної інформації» публічна інформація - це відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим законом.

У зв'язку з цим, громадяни, засоби масової інформації, інституції громадянського суспільства можуть аналізувати та контролювати проведення конкретної державної закупівлі, шляхом направлення відповідних запитів до замовників процедур закупівель. Але необхідно звернути увагу, що нажаль, у більшості замовники відмовляють в отриманні запитуваної інформації

посилаючись: на не публічний характер інформації (замовники не відносять державні закупівлі до публічної інформації) та комерційну таємницю (у більшості стосується договорів про закупівлю); на відсутність такої форми громадського контролю у сфері державних закупівель. Державні закупівлі необхідно розглядати як публічний інститут, який повинен бути загальнодоступним та мати відкритий доступ. Думка замовників щодо неможливості надання копій конкретних договорів про закупівлю, у зв'язку з конфіденційністю (комерційною таємницею) є помилковою. У договорі закладені істотні умови, які вже були оприлюднені (у відповідній документації конкурсних торгів – умови поставки, умови розрахунків, обсяг закупівлі тощо чи знаходяться у відкритому доступі на веб-порталі з питань державних закупівель (назва учасника-переможця, ціна договору тощо). Таким чином позиції замовників при відмові у задоволенні доступу до публічної інформації щодо державних закупівель є необґрунтованою та не ґрунтується на чинному законодавстві. Хоча форми громадського контролю за державними закупівлями передбачені Законом України «Про здійснення державних закупівель» їх не можна вважати вичерпними, а можуть бути посилені через положення інших законодавчих актів.

Необхідно звернути увагу, що громадський контроль у сфері державних закупівель підсилює довіру громадян до зазначених процедур, а також сприяє усвідомленню громадянами можливості впливу на реалізацію державної політики.

З метою удосконалення чинного законодавства щодо посилення громадського контролю за процедурами державних закупівель, пропонується внести зміни до Закону України «Про здійснення державних закупівель»:

- в частині 2 статті 9 - доповнити перелік законодавчих актів Законом України «Про доступ до публічної інформації»;

- доповнити статтю 9 наступним положенням: «Громадяни і громадські організації та їх спілки, засоби масової інформації мають право запитувати у замовників публічну інформацію щодо державних закупівель. Замовникам забороняється відмовляти в отриманні публічної інформації чи обмежувати

запитувача в такому праві, крім випадків передбачених законом. Відмова Замовників в отриманні публічної інформації повинна бути вмотивована.»

Подальші дослідження планується спрямувати на вивчення принципу публічності, як елементу посилення громадського контролю за державними закупівлями, а також його впливу на посилення конкурентного середовища.

Список використаних джерел:

1. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13 січня 2011 року // Відомості Верховної Ради України. – 2011. №32. – Ст.314.

2. Про здійснення державних закупівель: Закон України від 01 червня 2010 року // Відомості Верховної Ради України. – 2010. №33. – Ст.1140.